

VERONIKA

vendos të vdesë

Vepra të të njëjtit autor:

1. Alkimisti
2. Në bregun e lumit Pedra u ula dhe qava
3. Pelegrini i Kompostelës
4. Mali i pestë
5. Manuali i luftëtarit të dritës
6. Veronika vendos të vdesë

Paulo COELHO

VERONIKA
vendos të vdesë

■ *roman* ■

Përktheu: Nonda VARFI

BOTIMET TOENA

Tiranë 2005

Titulli në original:

Paulo Coelho, Veronika decide morrer

Titulli në frëngjisht:

Veronika décide de mourir

Redaktorë: Ymer Çiraku, Luan Camaj

Korrektor letrar: Adem Jakllari

Përkujdesja grafike dhe kopertina: Irena Toçi

Në kopertinë:

D.G.Rossetti, Ecce ancilla Domini, 1850

Botues: Fatmir Toçi

ISBN 99927 - 1 - 345 - 3

© Copyright 2000: Sh.B.TOENA

SHTËPIA BOTUESE TOENA

Rr. "Muhamet Gjollësja", K.Postare 1420, TIRANE

Tel.: 00355 4 240116; 240117

Tel./Fax: 00355 4 227232; 240117

e-mail: toena@icc.al.eu.org

<http://www.toena.al.com>

*Për S.T de L., që nisi të më ndihmojë
ndërkohë që nuk e dija.*

« Pra, ju kam dhënë pushtetin që të
shtypni me këmbë gjarpërinjtë (...)
dhe mos u druani nga asgjë. »

Luka, 10,19

Më 21 nëntor 1997, Veronika mendoj se kishte ardhur më në fund çasti të vriste veten. Pastroi me kujdes dhomën që kishte marrë me qira në një kuvend murgeshash, mbylli ngrohjen, lau dhëmbët dhe u shtri.

Mori mbi komodinë katër kuti me qetësues. Në vend që t'i shtypte dhe t'i treste në ujë, pëlqeu t'i kapërdinte një nga një, sepse nga qëllimi te akti ka një hendek të madh, ndërkohë që ajo dëshironte të ishte e lirë për t'u penduar në gjysmë të rrugës. Megjithatë, mbas çdo qetësuesi që kapërdinte, ndihej më tepër e bindur. Pas pesë minutash, kutitë ishin zbrazur.

Meqenëse nuk e dinte saktësisht se kur do të humbiste ndjenjat, kishte lënë mbi shtrat numrin e

fundit të revistës *Homme*, që sapo kishte mbërritur në bibliotekën ku punonte. Edhe pse nuk kishte ndonjë interes të veçantë për informatikën, duke shfletuar atë revistë, kishte hasur një shkrim në lidhje me një lojë elektronike (një CD-Rom, siç thuhet) të shpikur nga Paulo Coelho. Ajo kishte patur rastin ta takonte shkrimtarin brazilian gjatë një konference në sallonet e hotel *Grand Union*. Kishin shkëmbyer disa fjalë dhe, më në fund, ishte ftuar në darkën që jepte botuesi. Por atje, kishte shumë të ftuar dhe ajo nuk kishte mundur të çonte gjer në fund asnjë bisedë me të.

Megjithatë, fakti që njohu atë autor e nxiti të mendonte se bënte pjesë në të njejtën botë me të dhe se leximi i një reportazhi kushtuar punës së tij mund ta ndihmonte për të kaluar kohën. Kështu, ndërkohë që priste vdekjen, Veronika nisi të lexonte një shkrim për informatikën, gjë që nuk i interesonte fare. Dhe pikërisht kështu ishte sjellë gjatë gjithë jetës, duke kërkuar gjithnjë rrugën e thjeshtë, ose duke u kënaqur me ç't'i gjendej pranë - si kjo revistë, bie fjala.

Megjithatë, për çudinë e saj të madhe, rreshti i parë i tekstit e nxorri nga plogështia e natyrshme

(qetësuesit nuk ishin tretur ende në stomak, por Veronika ishte e tërhequr nga natyra). Për herë të parë në jetë, një thënie që ishte shumë në modë mes miqve, iu duk me vend: «Asgjë në këtë botë nuk ndodh rastësisht.»

Përse hasi ato fjalë, pikërisht në çastin kur kishte vendosur të vdiste? Cili ishte kumti i fshehtë që fshihnin, nëse ka vërtet kumte të fshehta në mos po rastësira?

Poshtë një ilustrimi të lojës elektronike, gazetari e niste shkrimin me një pyetje: «Ku ndodhet Sllovenia?»

«Askush nuk e di ku ndodhet Sllovenia, mendoj Veronika. Askush.»

Megjithatë, Sllovenia egzistonte mirë e bukur, ndodhej aty, në atë dhomë, përjashta, te malet që e rrethonin dhe te sheshi që kishte përpara syve: Sllovenia ishte vendi i saj.

Veronika e la mënjanë revistën. Nuk i mbetej veçse të pezmatohet me botën që mohonte ekzistencën e sllovenëve. Për nderin e kombit nuk shqetësohej. Ishte çasti për t'u ndier krenare me veten, sepse, më në fund, kishte marrë guximin

të largohet nga kjo jetë. Çfarë lumturie! Dhe ajo e kryente atë akt ashtu siç e kishte ëndërruar gjithë kohën: me qetësues, çka nuk lë gjurmë.

Veronika ishte vënë në kërkim të qetësuesve që prej gjashtë muajsh. Me mendimin se nuk do të arrinte kurrë t'i gjente, kishte menduar një çast të priste damarët. E dinte se dhoma do të mbushej me gjak, se do të mbillte trazim e shqetësim te murgeshat, por vetvrasja kërkon që të mendosh së pari për veten, pastaj për të tjerët. Ajo do të bënte çmos që vdekja të mos shkaktonte shumë trazira; megjithatë, nëse nuk kishte tjetër mundësi përveç prerjes së damarëve, aq më keq. Sa për murgeshat, ato duhet të nxitonin ta harronin historinë dhe të pastronin dhomën, nga frika se mos nuk e jepnin dot më me qira. Mandej, edhe në fund të shek XX, njerëzit besonin ende te fantazmat.

Sigurisht, Veronika mund të hidhej edhe nga maja e ndonjë ndërtese të lartë e të rrallë, të Lubljanës, por një vendim i këtillë a nuk do t'u shkaktonte dhimbje më të madhe prindërve? Përveç tronditjes, kur të merrnin lajmin për vdekjen e vajzës, atyre do t'u duhej të identifikonin edhe kufomën: jo, kjo zgjidhje ishte më e keqe

se zbrazja e gjakut, sepse do të linte gjurmë të pashlyeshme te të dy njerëzit që i donin të mirën.

«Më në fund, do të mësohen me vdekjen e vajzës. Por, të harrosh një kafkë të çarë, nuk është e lehtë.»

Të vrisje veten me armë zjarri, të hidheshe nga një ndërtesë, të vareshe, asnjëra nga këto nuk i shkonte për shtat natyrës së saj femërore. Gratë, kur vrasin veten, zgjedhin mënyra më romantike - presin venat ose gëlltisnin ndonjë dozë të madhe qetësuesish. Princeshat e braktisura dhe aktoret e Hollivudit kanë dhënë shembuj të ndryshëm.

Veronika e dinte se gjithnjë duhej pritur çasti i duhur për të vepruar. Dhe atë kishte bërë. Duke e dëgjuar shpesh të ankohej për pagjumësi, dy nga miqtë e saj, të ndjeshëm ndaj ankesave, kishin gjetur secili dy kuti me një drogë të fuqishme që përdornin muzikantët e një kabareje të qytetit. Veronika i kishte lënë të katër kutitë mbi komodinë për një javë, duke pritur afrimin e vdekjes dhe duke lënë shëndetet, pa më të voglin sentimentalizëm për atë që quhet Jetë.

Tani, ishte e lumtur që përmbushte vendimin, por mërzitej ngaqë nuk dinte si ta shtynte atë pak kohë që i mbetej.

Mendja i vajti sërish tek absurditeti që sapo kishte lexuar. Si ka mundësi që një shkrim për informatikën të nisë me këtë fjali të çuditshme: «Ku ndodhet Sllovenia?»

Duke mos patur gjë tjetër më tërheqëse për të bërë, vendosi të lexojë reportazhin deri në fund dhe zbuloi se loja kishte qenë prodhuar në Slloveni - në atë vend të çuditshëm që - përveç banorëve të saj - me sa dukej nuk e dinte kush se ku ndodhej - sepse atje krahu i punës ishte tepër i lirë. Disa muaj më parë, për hedhjen në qarkullim të lojës, prodhuesja franceze kishte ftuar gazetarë nga e gjithë bota dhe kishte dhënë një pritje në një kështjellë, në Bled.

Veronika u kujtua se kishte dëgjuar të flitej për atë festë si ngjarje në qytet, jo vetëm sepse, me atë rast, kështjellën e kishin zbukuruar sërish për të krijuar sa më shumë që të qe e mundur atmosferën mesjetare të CD-Rom-it, por edhe për shkak të polemikës që kjo gjë kishte shkaktuar në shtypin lokal: ishin ftuar gazetarë gjermanë, francezë, anglezë, italianë, spanjollë, por asnjë bolivian. Autori i shkrimit - i cili vinte në Slloveni për herë të parë, me të gjitha harxhet e hequra dhe

tepër i vendosur për të lajkatur gazetarët e tjerë, për të këmbyer biseda gjasme tërheqëse, për të ngrënë e pirë në kështjellë pa e zgjidhur qesen - e kishte nisur, kështu, shkrimin me një shaka që synonte të guduliste intelektualët më të shquar të vendit. Atij iu desh, gjithashtu, t'u rrëfente miqve të redaksisë disa historira të shpikura rreth zakoneve të vendit, ose për mënyrat e prapambetura të veshjes së grave sllovene.

Punë për të. Veronika, duke vdekur, kishte halle të tjera, për shembull të dinte në ekzistonte jetë tjetër përtej vdekjes ose në ç'orë do t'ia gjenin kufomën. Megjithatë - ose ndoshta pikërisht për shkak të vendimit të rëndësishëm që kishte marrë -, ky shkrim e shqetësonte.

Hodhi vështrimin nga dritarja e kuvendit që binte nga ana e sheshit të Sllovenisë. «Nëse nuk e dinë ku ndodhet Sllovenia, mendoi, do të thotë se Ljubljana është mit.» Si Atlantida a Lemuria, ose kontinentet e zhdukura që s'i ndahen një çap imagjinatës së njerëzve. Askush në botë nuk do ta niste shkrimin me pyetjen se ku gjendet mali Everest, edhe pse nuk ka qenë kurrë atje.

Megjithatë, në mes të Europës, një gazetari të një reviste të dëgjuar nuk i vinte turp të bënte një pyetje të tillë, sepse e dinte se shumica e lexuesve nuk e dinë ku gjendej Sllovenia. Aq më tepër, kryeqyteti, Ljubljana.

Atëhere, Veronika zbuloi mënyrën për të kaluar kohën. Dhjetë minuta rodhën dhe nuk kishte vërejtur ende asnjë ndryshim në organizëm. Akti i fundit i jetës do të qe shkrimi i një letre për atë revistë, duke i shpjeguar se Sllovenia ishte një nga pesë republikat që kishin dalë nga shpërbërja e Jugosllavisë së dikurshme. Ajo letër do të ishte pusulla e lamtumirës. Madje, nuk do të jepte asnjë sqarim mbi arsyet e vërteta të vdekjes.

Kur të zbulonin trupin, do të arrinin në përfundim se kishte vrarë veten ngaqë një revistë nuk dinte se ku ndodhej vendi i saj. Qeshi duke sjellë ndër mend polemikën në gazeta. Disa do ta mbronin, të tjerët do ta kritikonin vetvrasjen e bërë për hir të çështjes kombëtare. Dhe u çudit nga shpejtësia, me të cilën kishte ndërruar mendim, sepse, përkundrazi, disa çaste më parë, mendonte se bota dhe çështjet gjeografike nuk i hynin më në punë.

Ajo hartoi letrën. Ky çast i një humori të mirë pothuajse desh vuri në pikëpyetje nevojën për të vdekur, por, ndërkohë, i kishte gëlltitur qetësuesit, ishte tepër vonë për t'u kthyer mbrapsht.

Gjithsesi, kishte jetuar tashmë çaste të tilla dhe nuk e vriste veten sepse ishte e trishtuar, e hidhëruar, ose vazhdimisht e rëgjuar shpirtërisht. Shpesh, mbas dite, kishte ecur e lumtur në rrugët e Ljubljanës, ose kishte parë, nga dritarja e dhomës, borën që binte mbi sheshin e vogël ku ngrihej statuja e poetit. Një herë, ishte bërë me flatra për afro një muaj sepse një i panjohur, në qendër të po atij sheshi, i kishte dhuruar një lule.

Ajo ishte e bindur se qe plotësisht normale. Vendimi për të vrarë veten mbështetej në dy arsye shumë të thjeshta dhe ishte e sigurt se po të linte një pusullë për të shpjeguar veprimin, shumë njerëz do ta miratonin.

Arsyeja e parë: gjithçka në jetë ishte e ngjashme dhe, sapo të kalonte mosha e rinisë, do të vinte rënia, pleqëria që lë gjurmë të pakthyeshme, sëmundje, miq që zhduken. Nuk do të fitonte asgjë po të vazhdonte të jetonte; përkundrazi, rreziqet e vuajtjes veç do të shtoheshin.

Arsyeja e dytë kishte natyrë filozofike: Veronika lexonte gazetat, shikonte televizorin dhe ishte në dijeni të çka ndodhte në botë. Punët shkonin keq dhe ajo nuk kishte asnjë mundësi për ta rregulluar gjendjen, çka i shkaktonte një ndjenjë kotësie të plotë.

Por, pas pak kohe, do të provonte një përvojë të fundme - vdekjen -, një përvojë që kishte gjasa të ishte shumë e ndryshme. Me të përfunduar letrën, u përqendrua në çështjet më të rëndësishme dhe më të qënësishme në çastin që po jetonte - ose më mirë po vdiste.

U përpoq të merrte me mend vdekjen, por më kot. Gjithsesi, nuk kishte pse të shqetësohej, sepse pas disa çastesh do ta merrte vesh.

Sa minuta? Nuk kishte as më të voglën ide. Por gëzonte, ngaqë do ta merrte së shpejti përgjigjen e pyetjes që shtronte gjithë bota: A ka Zot?

Në kundërshtim me shumë të tjerë, këtë çështje nuk e kishte kthyer në debat të madh të brendshëm të qenies së saj. Në rregjimin e vjetër komunist, edukimi zyrtar i kishte mësuar se jeta mbaron me vdekjen dhe ajo ishte mësuar me

këtë ide. Nga ana e tyre, brezat e prindërve dhe të gjyshërve të saj shkonin ende në kishë, thoshin lutje, bënin shtegtime dhe e kishin mendjen top se Zoti ua vinte veshin fjalëve të tyre.

Në moshën njëzet e katër vjeç, pasi kishte jetuar gjithçka që kishte mundur - dhe, mos harroni se nuk ishte pak! - Veronika ishte pothuajse e sigurt se të tëra merrnin fund me vdekjen. Për këtë arsye, kishte zgjedhur vetvrasjen: më në fund, do të vinte liria, harresa e përjetshme.

Por, thellë në shpirt, dyshimi egzistonte. Po sikur të ketë Zot? Mijëvjeçarët e njerëzimit e kishin kthyer vetvrasjen në tabu, në fyerje të madhe për kodet fetare: njeriu lufton për të mbijetuar, jo për t'u dorëzuar. Raca njerëzore duhet të shtohet. Burri dhe gruaja kanë nevojë për një shkas që të rrinë së bashku edhe kur dashuria ka marrë fund, dhe çdo vend ka nevojë për ushtarë, politikanë, artistë.

«Nëse ka Zot, gjë të cilën sinqerisht nuk e besoj, Ai duhet të kuptojë se ka një cak në mirëkuptimin njerëzor. Vetë e ka krijuar këtë rrëmujë, ku gjithçka është vetëm skamje, padrejtësi, lakmi, vetmi. Qëllimi ishte pa dyshim i mrekullueshëm, por rezultatat janë një hiç; në ka Zot, Ai duhet

të tregohet i butë me krijesat që kanë dëshirë të largohen më shpejt. Ai mund të na kërkojë të falur që na ka detyruar të kalojmë nga kjo Botë.»

Në djall vafshin tabutë dhe supersticionet! Nëna ishte shumë besimtare, i tregonte se Zoti e njihte të kaluarën, të tashmen dhe të ardhmen. Në këtë rast, Ai e kishte sjellë në jetë me ndërgjegje të plotë se ajo do të vriste veten një ditë dhe Ai nuk do të tronditej nga ky veprim.

Ndërkaq Veronikës i erdhi për të vjellë, ndjenjë që u shtua me shpejtësi.

Disa çaste më pas, nuk mund të përqendrohej te pamja para dritares. Ishte dimër. Ora duhej të ishte rreth katër mbasdite dhe ndërkohë dielli po perëndonte. Ajo e dinte se jeta e njerëzve do të vazhdonte. Në atë çast, një djallë që po kalonte pranë saj e vuri re, pa dyshuar aspak se ajo ishte duke dhënë shpirt. Një grup muzikantësh bolivianë (Ku ndodhet Bolivia? Përse shkrimet e gazetave nuk e bëjnë këtë pyetje?) luanin para statujës së Frenc Presherenit, poetit të madh sloven që ka lënë gjurmë të thella në shpirtin e popullit të tij.

A do të arrinte ta dëgjonte deri në fund muzikën? Do të ishte një kujtim i bukur i kësaj jete: perëndimi, melodia që ndillte ëndrrat e skajit tjetër të botës, dhoma e ngrohtë dhe e rehatshme, kalimtari i bukur plot jetë që kishte vendosur të qëndronte dhe që tani i kishte ngulur sytë.

Ndërkohë që ndjente efektin e ilaçeve, e dinte se ai ishte njeriu i fundit që do të shikonte. Ai ia bëri me shenjë. Me sa duket, dëshironte të shkante tepër larg. Ajo vendosi të shtirej sikur vështronte gjetiu. I turbulluar, ai vazhdoi rrugën, duke e harruar përgjithmonë fytyrën në dritare.

Por Veronika ishte e lumtur që kishte qenë dhe një herë joshëse. Ajo nuk e vriste veten për mungesë dashurie. Nuk e bënte për mungesë dhembshurie familjare, as për shkak të problemeve financiare apo të ndonjë sëmundjeje të pashërueshme.

Veronika kishte vendosur të vdiste atë pasdite të bukur, ndërkohë që bolivianët luanin në sheshin Ljubljana dhe një djalosh kalonte përpara dritare të saj. Ishte e lumtur me çka i shikonin sytë dhe i dëgjonin veshët. Ishte edhe më e lumtur, ngaqë nuk do të merrte pjesë në të njëjtën shfaqje për

tridhjetë, dyzetë a pesëdhjetë vjet - sepse kjo do ta humbiste tërë origjinalitetin dhe do të kthehej në tragjedi e një jete, ku gjithçka përsëritet dhe ku e nesërmja është gjithnjë e ngjashme me të djeshmen.

Tani po i vinte të përzier dhe ndjehej keq. «Eshtë e çuditshme. Mendoja se një dozë e madhe qetësuesish do të më vinte në gjumë menjëherë.» Por ndjente një gumëzhimë të çuditshme në veshë dhe i vinte për të vjellë.

«Po volla, nuk do të vdes.»

Vendosi ta harrojë pështjellimin. U përpoq të përqendrohej te nata që po binte me nxitim, te bolivianët, te shitësit që mbyllnin dyqanet për t'u kthyer në shtëpi. Zhurma në veshë po bëhej më e mpreshtë dhe, për herë të parë, që nga çasti që kishte kapërdirë qetësuesit, Veronika ndjeu frikë, një frikë të tmerrshme nga e panjohura.

Por, kjo ndjesi zgjati pak. Në çast ra në kllapi.

Kur hapi sërish sytë, Veronika nuk i thirri mendjes: “Duhet të jetë qielli.” Në qiell, nuk do të kishte gjetur kurrë atë ndriçim fluorishent. Dhimbja që u shfaq një grimë sekonde më pas, ishte dhimbje karakteristike tokësore. Ah! Kjo dhimbje tokësore! Eshtë e veçantë, e pamundur ta ngatërrosh.

U përpoq të lëvizte, por dhimbja iu shtua. Një shumësi pikash të ndritshme u shfaqën. Megjithatë, Veronika e kuptoi se ato pika nuk ishin yjet e parajsës, por rrjedhoja të vuajtjes së madhe të saj.

- U përmende, - tha një zë gruaje. Tani i ke të dyja këmbët në ferr, përfito nga kjo gjë.

Jo, ishte e pamundur, ai zë e gënjente. Nuk ishte ferri – sepse kishte shumë ftohtë dhe kishte

vënë re se nga goja dhe nga hunda i dilnin tuba plastikë. I dukej sikur njëri prej tyre, i zhytur në grykë, i merrte frymën. Deshi të lëvizte për ta hequr, por duart i kishte të lidhura.

- Bëj shaka, nuk është ferri, - vazhdoi zëri. Është më keq se ferri, ku, megjithatë, nuk kam qenë. Është Vileta.

Megjithë dhimbjen dhe ndjesinë e marrjes së frymës, Veronika e kuptoi në çast çfarë kishte ndodhur. Ishte përpjekur të vriste veten, por dikush kishte mbrritur në kohë për ta shpëtuar. Ndoshta ndonjë murgeshë, ndonjë mikeshë që kishte vendosur t'i bënte vizitë papritur, ose që i sillte ndonjë send që nuk kujtohej ta kishte kërkuar. E vërteta ishte se ajo kishte shpëtuar dhe gjendej në Viletë.

Vileta, azilja e famshme dhe e frikshme e të çmendurve, që ekzistonte që prej 1991-shit, viti i pavarësisë së vendit. Në atë kohë, duke menduar se shpërbërja e Jugosllavisë së vjetër do të bëhej me mjete paqësore (në fund të fundit, Sllovenia kishte parë luftë vetëm njëmbëdhjetë ditë), një grup drejtuesish të ndërmarrjeve evropiane kishin marrë leje, për ta kthyer në spital për të sëmurët

mendorë, një kazermë të vjetër, të braktisur, ngaqë mirëmbajtja e saj kushtonte mjaft shtrenjtë.

Por, pak nga pak, për shkak të luftërave që kishin shpërthyer – fillimisht në Kroaci, pastaj në Bosnjë - drejtuesit e ndërmarrjeve ishin shqetësuar. Paraja e caktuar për investime vinte nga kapitalistë të shpërndarë në të gjithë botën, emrat e të cilëve nuk diheshin, kështu që ishte e pamundur t'u kërkoje të falur, që të bënin durim. Problemi u zgjidh duke përdorur praktika pak të këshillueshme për një azil psikiatrik, dhe Vileta nisi të simbolizonte, për një komb të ri të sapodalë nga një komunizëm tolerant, atë çka ishte më e zezë në kapitalizëm: për të zënë një vend, duhet të paguaje. Kur grindeshin për ndonjë trashëgimi ose kur dëshironin të hiqnin qafe ndonjë të afërm me qëndrim jo të pëlqyeshëm, duhej një mal me para për të marrë një raport mjekësor që mundësonte shtrimin e fëmijës ose të afërmit të bezdisshëm. Po kështu, për t'u shpëtuar kreditorëve, ose për të përligjur disa qëndrime që do të përfundonin me shumë vjet burg, kalonin disa kohë në azil dhe dilnin andej të çliruar nga borxhet dhe nga ndjekjet gjyqësore.

Vileta ishte një institucion, nga ku askush nuk kishte mundur kurrë t'ia mbathte, ku përziheshin të çmendurit e vërtetë – të futur brenda nga drejtësia, ose të dërguar nga spitale të tjera – dhe ata që ishin akuzuar për çmenduri, ose që hiqeshin si të çmendur. Ishte një katrahurë e madhe dhe shtypi botonte rregullisht shkrime për trajtimin e keq dhe për abuzime, edhe pse nuk kishte marrë kurrë leje për të hyrë në institucion, për të vëzhguar çka ndodhte aty. Qeveria hetonte paditë, pa mundur të gjente prova. Aksionerët kërcënonin se do ta shpallnin vendin të pasigurt për investimet e huaja, dhe institucioni, për herë e më tepër, mbahej fort në këmbë.

- Tezja ime vrau veten para ca muajsh, - u dëgjua sërish zëri i gruas. Kishte ndenjur pothuajse tetë vjet mbyllur në dhomë. Vetëm hante, trashej, pinte duhan, merrte qetësues dhe, më të shumtën e kohës, flinte. Kishte dy vajza dhe një burrë i cili e donte.

Veronika u përpoq të kthente kokën andej nga vinte zëri, por ishte e pamundur.

- Vetëm një herë e kam parë të reagojë: ditën kur i shoqi pruri një dashnore. Atëhere bëri

namin, ra disa kile nga pesha, theu gotat dhe, disa javë me radhë, britmat e saj linin pa gjumë fqinjët. Sado e çuditshme që mund të duket, mendoj se kjo qe periudha më e lumtur e jetës së saj: ajo luftonte për diçka, ndihej e gjallë dhe e zonja për të kundërvepruar ndaj sfidës që i bëhej.

“Ç’lidhje kam unë me të?” - mendonte Veronika, pa mundur të fliste. “Unë nuk jam tezja e saj, nuk kam burrë!”

- I shoqi, më në fund, e la dashnoren, - vazhdoi gruaja. Pak nga pak, tezja u kthye në topitjen e zakonshme. Një ditë, më telefonoi për të më thënë se ishte gati për të ndërruar jetë: kishte prerë duhanin. Po atë javë, pasi kishte shtuar sasinë e qetësuesve për të plotësuar mungesën e duhanit, i vuri të tërë në dijeni se ishte gati për të bërë vetvrasje.

- Asnjë nuk e besoi. Një mëngjes, më la një mesazh në telefon dhe mbyti veten me gaz. E kam dëgjuar shumë herë atë mesazh: kurrë nuk e kisha dëgjuar të fliste me zë aq të qetë, aq të nënshtruar. Thoshte se nuk ishte, as e lumtur, as fatkeqe, dhe se kjo ishte arsyeja që nuk mund të jetonte më.

Veronikës i erdhi keq për gruan që rrëfente historinë dhe që mendohej të kuptonte vdekjen e tezes. Si t'i gjykojë ata që vendosin të vdesin, në një botë ku bëhet çmos për mbijetesë? Asnjë nuk mund të gjykojë. Secili e di vetë, sa vuan dhe, sa e zbrazët është jeta. Veronika do të kishte dashur ta shpjegonte këtë, por tubi në gojë i zuri frymën. Gruaja i erdhi në ndihmë.

Veronika e pa të përkulej mbi trupin e saj të lidhur, mes shumë tubash, të mbrojtur nga dëshira për shkatërrim. Lëvizi kokën majtas-djathtas, duke iu lutur me vështrim, që t'ia hiqte atë tub dhe ta linte të vdiste në paqe.

- Je nervoze, - tha gruaja. Nuk e di në ke brenga a në dëshiron ende të vdesësh, por kjo gjë nuk më intereson. Më intereson vetëm puna. Nëse pacienti ndihet i shqetësuar, rregullorja kërkon t'i bëjë një sedativ.”

Veronika pushoi së përpëlituri, por infermierja ndërkohë po i shponte krahun. Pas pak, u fut në një botë të çuditshme, mes ëndrrash ku nuk kishte kujtim tjetër veç fytyrës së gruas që sapo pa: sy jeshil, flokë gështenjë dhe pamje e ftohtë e njeriut që i bën gjërat sepse duhen bërë, pa vënë në pikëpyetje rregulloren.

PaULO Coelho e mësoi historinë e Veronikës tre muaj më pas, ndërkohë që darkonte në një restorant algjerian në Paris, me një mikeshë sllovene. Edhe ajo quhej Veronika dhe ishte vajza e mjekut, drejtorit të Viletës.

Më pas, kur vendosi të shkruante një libër me këtë temë, për të mos trazuar lexuesin, mendoi ta ndërronte emrin e Veronikës, mikeshës së tij, me Blaska, Edvina, Mariaetzja, ose t'i vinte ndonjë emër tjetër slloven, por, më në fund, u kandis të ruante emrat e vërtetë. Kur të bëhej fjalë për Veronikën, mikeshën, ai do ta quante “Veronika, mikasha”. Për Veronikën tjetër, nuk lindte fare nevoja për ta cilësuar, sepse ajo do të ishte personazhi qendror i librit, dhe njerëzit do të lodheshin duke lexuar “Veronika e çmendur”,

ose “Veronika, ajo që u përpoq të vriste veten”. Gjithsesi, ai dhe Veronika, mikesha, do të ndërkalleshin në histori vetëm në një pasazh të shkurtër, në këtë pasazh.

Veronika, mikesha, ishte lemerisur nga bëmat e të jatit, sidomos po të mendohet se ai ishte drejtor i një institucioni të respektuar dhe punonte për një tezë që duhej t’i paraqitej për shqyrtim një komuniteti akademik azillesh.

- E di nga vjen fjala “azil”? - pyeti Veronika. Nga e drejta që kishin njerëzit në Mesjetë, për të kërkuar strehë në kisha, në vende të shenjta. Të drejtën e azilit, çdo njeri i qytetëruar e kupton këtë! Atëhere, si mundet që im atë, drejtor i një azili, të sillet në këtë mënyrë me dikë?

Paulo Coelho deshi të dijë më tepër hollësisht për gjithçka që kishte ndodhur, sepse kishte një shkas të shkëlqyer që të interesohej për historinë e Veronikës.

Ai kishte qenë vetë i mbyllur në një azil, ose strehë, siç quheshin zakonisht këto lloj spitalesh. Dhe jo vetëm një herë, por tri herë – më 1965, 1966 dhe 1967. Vendi i internimit ishte shtëpia e shëndetit të Dr. Eiras, në Rio de Zhaneiro.

Arsyen e këtij internimi ai edhe sot e kësaj dite nuk e di. Ndoshta prindërit ishin çoroditur nga sjellja e tij e paparashikuar, herë e drojtur, herë e shoqërueshme, apo ndoshta për shkak të dëshirës së tij për t'u bërë "artist", gjë që të gjithë anëtarët e familjes e konsideronin si mënyrën më të mirë për të mbetur mënjanë shoqërisë, dhe për të vdekur në skamje.

Kur kujtonte atë ngjarje – dhe fatmirësisht, e kujtonte shumë rrallë - ia përvishte çmendurinë e vërtetë mjekut që kishte pranuar ta rraste në azil pa asnjë arsye konkrete. (Në të gjitha familjet, ka gjithnjë prirje për t'ia hedhur fajin dikujt tjetër, për të mohuar prerazi se prindërit ishin në dijeni të asaj që bënin, teksa merrnin një vendim aq të rëndësishëm.)

Paulo qeshi kur mori vesh se Veronika kishte shkruar një letër për shtypin, duke u ankuar për një revistë franceze, dhe jo për një revistë dosido, që nuk dinte as ku ndodhej Sllovenia.

"Askush nuk e vret veten për këtë arsye."

- Prandaj, letra nuk ka dhënë asnjë rezultat, tha, me drojtje, Veronika, mikesha. Edhe dje, kur

u regjistrova në hotel, kujtonin se Sllovenia ishte qytet i Gjermanisë.

Mendoi se kjo histori për të ishte tepër e zakonshme, ngaqë, për shumë të huaj, qyteti i Buenos Aires, në Argjentinë, ishte kryeqytet i Brazilit.

Dhe, përveç faktit që shumë të huaj vinin gjithë ëndje për ta përgëzuar për bukurinë e një qyteti që kujtonin se ishte kryeqyteti i vendit të tij (i cili në të vërtetë ndodhej në vendin fqinj), Paulo Coelho ngjasonte me Veronikën, sepse kishte qenë i mbyllur në një azil për të sëmuret mendorë, “nga ku nuk do të duhej të dilte kurrë”, siç ishte shprehur një ditë gruaja e tij e parë.

Megjithatë, ai kishte dalë. Dhe, duke lënë një herë e mirë shtëpinë e shëndetit të Dr. Eiras, tepër i vendosur për të mos u kthyer kurrë, kishte marrë dy zotime: ishte betuar ta shpallte hapur subjektin dhe të shkruante për të pas vdekjes së prindërve. Nuk dëshironte t'i lëndonte prindërit, sepse, që të dy, kishin kaluar vite duke fajësuar veten për atë që kishin bërë.

Nëna kishte vdekur më 1993. Ndërsa babai, që, më 1997, ishte tetëdhjetë e katër vjeç, edhe pse

vuajti nga emphyzema pulmonare, pa vënë kurrë cigare në buzë, ishte ende gjallë, me mendjen qiqër dhe me shëndet të plotë.

Kështu, kur dëgjoji historinë e Veronikës, Paulo Coelho zbuloi mënyrën për ta shtjelluar temën, pa shkelur premtimin. Edhe pse nuk i kishte shkuar mendja kurrë për të bërë veturasje, e njihte nga afër botën e spitalit psikiatrik – mjekimet, marrëdhëniet mes mjekëve dhe pacientëve, rehatinë dhe ankthin e të qenit në një skutë të tillë.

Pra, le t'i lemë Paulo Coelho dhe Veronikën, mikeshën, të dalin përfundimisht nga ky libër dhe le të ndjekim historinë!

Veronika nuk e dinte sa kohë kishte fjetur. I kujtohej se ishte zgjuar një çast me aparatet e mbijetesës ende të vendosura në gojë e në hundë, dhe se kishte dëgjuar një zë që thoshte:

- Ke qejf të të masturboj?

Por tani, ndërsa vështronte dhomën rreth vetes, me sytë e kapsallitur, nuk e dinte nëse kishte qenë episod i vërtetë apo vegim. Veç kësaj, nuk i kujtohej asgjë, asgjë prej gjëje.

Tubat ishin hequr. Por kishte ende age të ngulura në të gjithë trupin, elektroda të vendosura mbi zemër dhe në kokë, dhe krahët e lidhura. Ishte lakuriq, e mbuluar vetëm me një çarçaf dhe kishte ftohtë. Megjithatë, vendosi të mos kërkonte batanie. Hapësira ku gjendej, e rrethuar me perde, ishte mbushur me aparaturat e reanimacionit,

me shtratin e saj dhe me një karrike të bardhë, ku ishte ulur një infermiere e zhytur në leximin e një libri.

Gruaja, këtë herë, kishte sy të zinj dhe flokë gështenjë. Megjithatë, Veronikës nuk i kujtohej në ishte i njëjti person që i kishte folur disa orë – ndoshta disa ditë? – më parë.

- Mund të m'i zgjidhni krahët?

Infermierja ngriti sytë.

- Jo, - ia ktheu ajo thatë dhe u zhyt sërish në leximin e librit.

“Jam gjallë”, - mendoi Veronika. Gjithçka do të rinisë. Do të më duhet të kaloj ca ditë këtu, derisa ta vënë re që jam fare normale. Pastaj, do të më lëshojnë një leje-dalje dhe do të shoh sërish rrugët e Ljubljanes, sheshin qarkor të saj, urat, kalimtarët që shkojnë a kthehen nga puna... Meqenëse njerëzit kanë gjithnjë prirje të ndihmojnë të tjerët – vetëm e vetëm që të ndihen më mirë se ç'janë në të vërtetë - do të më pranojnë prapë në punë, në bibliotekë. Me kohë, do të nis prapë të shkoj në të njëjtët bare dhe klube nate, do të diskutoj me miqtë e mi për padrejtësitë dhe për problemet në botë, do të shëtis rreth liqenit.”

“Ngaqë zgjedha qetësuesit, nuk jam shpërftyruar: jam gjithnjë e re, e bukur, e zgjuar, dhe nuk do të kem asnjë vështirësi – nuk kam pasur kurrë – për të gjetur të dashur. Do të bëj dashuri me një mashkull në shtëpinë e tij, ose në pyll; do të provoj një lloj kënaqësie, por, menjëherë, pas orgazmës, ndjenja e zbrazëtisë do të rikthehet. Ndërkaq, nuk do të kemi ndonjë gjë të madhe për t’i thënë njëri-tjetrit; ai dhe unë do ta kuptojmë se erdhi çasti për të gjetur ndonjë shkas: “ U bë vonë”, ose “Nesër duhet të çohem herët” – dhe do të ndahemi, një orë e më parë, duke shmangur vështrimin sy më sy.”

“Do të kthehem në dhomën me qira tek murgeshat. Do të përpiqem të marr ndonjë libër, do të hap televizorin për të parë gjithnjë të njëjtat programe, do të ve zilen pikërisht në të njëjtën orë si një ditë më parë, do të ribëj mekanikisht detyrat që më janë besuar në bibliotekë. Do të ha sanduiç në kopshtin përballë teatrit, ulur në të njëjtin stol, pranë njerëzve të tjerë që zgjedhin të njëjtat stola për drekë, që kanë të njëjtin vështrim të zbrazët, por që shtiren sikur janë të zënë me gjëra jashtëzakonisht të rëndësishme.”

“Pastaj, do të kthehem në punë, do të dëgjoj thashethemet: kush del dhe me kë, kush vuan, nga çfarë, si qau njëra për shkak të burrit. Dhe do të më duket vetja e privilegjuar, ngaqë jam e bukur, ngaqë kam një punë dhe josh burra sa të dua. Pastaj, pas pune, do të shkoj në bare dhe gjithçka do të nisë nga fillimi.”

“Nëna, e cila duhet të ketë luajtur nga fiqiri, për shkak të orvatjes sime për vetvrasje, do ta mbledhë veten nga tmerri dhe do të vazhdojë të më pyesë se çfarë kam ndër mend të bëj në jetë, përse nuk u ngjaj të tjerëve, sepse, në fund të fundit, gjërat nuk janë aq të ndërlikuara sa ç’i mendoj. “Shikomë mua që kam vite e martuar me tët atë dhe jam përpjekur të të jap edukatën dhe shembullin më të mirë.”

“Një ditë, do të lodhem duke e dëgjuar të përsërisë të njëjtën ligjëratë dhe, për t’i bërë qejfin, do të martohem me një burrë, të cilin do të detyrohem ta dua. Ai dhe unë, do t’ia dalim mbanë të gjejmë një mënyrë për të ëndërruar së bashku të ardhmen, shtëpinë tonë në fshat, fëmijët, të ardhmen e tyre. Do të bëjmë shumë dashuri vitin e parë, më pak të dytin, duke nisur nga i treti,

ndoshta do të mendojmë për seksin një herë në pesëmbëdhjetë ditë, dhe do ta kthejmë mendimin në veprim një herë në muaj. Edhe më keq akoma, nuk do të flasim me njëri-tjetrin pothuajse fare. Do të përpiqem ta pranoj realitetin, do të kërkoj të marr vesh se çfarë nuk shkon tek unë, sepse nuk do t'ia dal më ta detyroj që të kujdeset për mua; nuk do të ma varë dhe nuk do të reshtë së foluri për miqtë, sikur ata të ishin universi i tij i vërtetë.”

“Kur martesë të mbahet vetëm në një fije peri, do të bie shtatzënë. Do të bëjmë një fëmijë; për disa kohë do të jemi më të afërt me njëri-tjetrin, por shpejt gjendja do të kthehet si më parë.”

“Atëhere, do filloj të trashem si tezja e infermieres së djeshme – ose të pardjeshme, nuk më kujtohet shumë mirë. Pastaj do të mbaj regjim, rregullisht, e mundur, çdo ditë, çdo javë, nga pesha që vazhdimisht do të shtohet, pavarësisht nga të gjitha përpjekjet e mia. Atë çast, do të marr droga magjike, që shmangin rënien në depresion, dhe do të bëj fëmijë të tjerë gjatë netëve të dashurisë, që do të kalojnë fluturimthi. Do t'i them gjithë botës se jetoj për fëmijët, por që, në të vërtetë, ata do të më detyrojnë të jetoj.”

“Do të kujtojnë gjithnjë se jemi çift i lumtur, dhe asnjë nuk do ta marrë vesh se, pas kësaj pamjeje të lumtur ka vetmi, hidhërim, braktisje.”

“Dhe, pastaj, një ditë të bukur, kur im shoq të zerë dashnoren e parë, ndoshta do të bëj ndonjë skandal si tezja e infermieres, ose do të mendoj prapë të vras veten. Por, atëhere do të jem plakë dhe frikacake; do të kem dy a tre fëmijë, të cilët do të kenë nevojë për mua dhe që nuk do të mund t’i braktis para se të jenë rritur dhe rregulluar. Nuk do ta vras veten. Do të bëj ndonjë skandal, do ta kërcënoj se do të largohem bashkë me ta. Ai, si të gjithë burrat, do të tërhiqet, do të pohojë se më do dhe se kjo nuk do të përsëritet më. Kurrë s’ka për ta kuptuar se po të vendosja të largohesha me gjithë mend, nuk do të kisha zgjedhje tjetër veçse të kthehesha tek prindërit për të shtyrë ditët që më kishin mbetur, duke dëgjuar nënën të qahej tërë ditën, ngaqë do të kisha humbur rastin e vetëm për të qenë e lumtur, se ishte një bashkëshort i mrekullueshëm, pavarësisht nga ca të meta të vogla se fëmijët do të vuanin shumë për shkak të ndarjes sonë.”

“Dy ose tre vjet më pas, një grua tjetër do të hyjë në jetën e tij. Do ta zbuloj – do ta kem parë ose

dikush do të ma ketë treguar - por këtë herë do hiqem sikur nuk di gjë. Do të kem harxhuar gjithë energjitë e mia, duke luftuar dashnoren e parë, pa fituar gjë, do të më duhet më mirë ta pranoj jetën ashtu siç është. Nëna kishte të drejtë.”

“Ai do të vazhdojë të jetë i sjellshëm me mua. Unë do të vazhdoj punën në bibliotekë, me sanduiçët e mi në sheshin e teatrit, me librat që nuk arrij kurrë t’i lexoj deri në fund, me programet e televizionit që do të jenë njëlloj pas dhjetë, njëzet, pesëdhjetë vjetësh. Vetëm, do të gëlltis sanduiçët me ndjenjën e fajit, sepse do të trashem; dhe nuk do të shkoj më në bare, sepse do të kem një burrë që do të më presë në shtëpi, që të merrem me fëmijët.”

“Që nga ky çast, do të më duhet të bëj durim, derisa fëmijët të rriten dhe të mendoj gjatë gjithë ditës për vetvrasje, pa pasur guxim të kaloj në veprim. Një ditë të bukur, do të arrij në përfundim, se jeta kështu e ka, dhe kjo nuk sjell ndonjë gjë të re, se asgjë nuk do të ndryshojë. Dhe do të përshtatem.”

Veronika e përfundoi monologun e brendshëm dhe bëri be: nuk do të dilte e gjallë nga Vileta. Më

mirë do të qe t'i jepte fund jetës menjëherë, për sa kohë që kishte ende guxim dhe fuqi për të vdekur.

Fjeti dhe u zgjua disa herë duke vënë re se aparatet përreth saj ishin rralluar, se nxehtësia e trupit rritej dhe se infermieret ndërronin pamjen e fytyrës. Megjithatë, gjithnjë kishte një prani përbri. Perdet e gjelbra lejonin depërtimin e tingujve të lotëve, rënkimet nga dhimbja, ose zërat që pëshpërisnin me ton të shtruar e profesional. Herë pas here, një aparat zukaste në dhomën ngjitur dhe ajo dëgjonte çapat e nxituar në korridor. Ndërkohë, duke humbur intonacionin e shtruar, zërat vinin të acaruar dhe jepnin urdhëra të prera.

Në një nga çastet e kthjelltësisë mendore, një infermiere pyeti Veronikën: - Nuk doni ta dini në ç'gjendje jeni?

- E di, - ia ktheu ajo. - Por nuk është pamja e jashtme që shihni, është ajo që ndodh brenda shpirtit.

Infermierja dëshironte ta vazhdonte bisedën, por Veronika bëri sikur e zuri gjumi.

Kur hapi me të vërtetë sytë, Veronika kuptoi se kishte ndërruar vend. Ndodhej në një dhomë që ngjante me një sallë të madhe infermierie. Në krahë kishte ende të ngulur agen e serumit, ndërsa të tjerat – tuba, age – ishin zhdukur.

Një mjek truphedhur, bluza tradicionale e të cilit binte ndesh me flokët dhe mustaqet e ngjyera me të zezë, qëndronte në këmbë mbanë shtratit. Në krah të tij, një stazhier i ri mbante shënime mbi një tabelë prej dërrase.

- Sa kohë u bënë që jam këtu? - pyeti ajo, duke vënë re se fliste me një farë vështirësie dhe nuk arrinte t'i nyjtonte mirë fjalët.

- Dy javë në këtë dhomë, pas pesë ditëve në urgjencë, - u përgjigj më i moshuari. Dhe falëndero Zotin që je ende mes nesh.

Më i riu u duk i habitur, sikur ato fjalë të mos përkonin me realitetin. Veronika vërejti ndërkohë reagimin e tij dhe, pa vetëdije, mblodhi veten. A gjendej prej shumë kohësh atje? A ishte ende në rrezik? Nisi të këqyrte me vëmendje çdo lëvizje, çdo veprim të burrave. E dinte se ishte e kotë t'u bëje pyetje, sepse nuk do të tregonin kurrë të vërtetën, por, duke u sjellë me zgjuarsis, mund të zbulonte se çfarë po ndodhte.

- Emrin, mbiemrin, gjendjen civile dhe datën e lindjes, - nisi mjeku i moshuar.

Veronika përmedi emrin, gjendjen civile dhe datën e lindjes, por në kujtesë kishte vrima: adresa nuk i kujtohej saktësisht.

Mjeku mori një llampë dhe i kqyri sytë ngultas, në heshtje. Të njëjtën gjë bëri edhe më i riu. Të dy burrat shkëmbyen vështrime të padepërtueshme.

- I ke thënë infermieres së natës se nuk mund të depërtojme në shpirtin tënd? - pyeti më i riu.

Veronika nuk e mbante mend. E kishte të vështirë të kujtonte se çfarë kishte bërë.

- Gjumi është shkaktuar nga qetësuesit, dhe kjo mund të dëmtojë kujtesën. Të lutem, mundohu t'u përgjigjesh të gjitha pyetjeve që do të të bëjmë.

Dhe mjekët nisën të bëjnë një hetim absurd. Cilat ishin gazetat e rëndësishme në Lubljanë, e kujt poeti ishte statuja që ngrihej në sheshin qendror (ah! atë nuk do ta harronte kurrë. Të gjithë sllovenët e kanë të gdhendur në zemër pamjen e Presherenit); ç'ngjyrë kishin flokët e nënës; cilët ishin emrat e kolegëve të punës; cilat ishin librat më të kërkuar në bibliotekë.

Në fillim, Veronika vendosi të mos përgjigjej, sepse kujtesën e kishte të turbullt. Por, sa më tepër vazhdonte hetimi, aq më shumë rindëronte gjithçka që kishte harruar. Aty për aty, u kujtua se ndodhej në azil, se të çmendurit nuk mbahen kurrë për koherentë, por, për të mirën e vet, dhe për të cytur mjekët që t'i qëndronin pranë, me qëllim që të mësonte sa më shumë mbi gjendjen e saj, bëri një sforcim. Ndërkohë që përmendte emra dhe ngjarje, jo vetëm rifreskonte memorien, por edhe personalitetin, dëshirat, mënyrën e të parit të jetës. Mendimi për vetvrasje, që, në mëngjes ngjante i varrosur poshtë shumë shtresave të sedativëve, po ngjitej në sipërfaqe.

- Mirë, - tha më i moshuari, në fund të hetimit.
- Edhe sa kohë do të rri këtu?

Më i riu uli sytë dhe Veronika e ndjeu se gjithçka kishte mbetur pezull, sikur nga përgjigja e pyetjes të varej periudha e re e jetës së saj, të cilën askush nuk mund ta ndryshonte.

- Mund t'ia thuash, - ia bëri më i moshuari. Shumë pacientë i kanë dëgjuar tashmë fjalët që qarkullojnë dhe, në mos sot, nesër, do ta marrë vesh. Është e pamundur të ruhet sekreti në këtë institucion.

- E po mirë, vetë e ke përcaktuar fatin, - psherëtiu djaloshi, duke mëshuar në çdo fjalë.

- Dhe ja pasojat. Gjatë komas së shkaktuar nga narkotikët, zemra të është dëmtuar në mënyrë të pashërueshme. Barkushja ka një nekrozë ...

- Më thjesht, - ia preu fjalën më i moshuari. - Futu drejt e në thelb.

- Zemra të është dëmtuar në mënyrë të pashërueshme. Dhe do të pushojë së rrahuri pas pak kohe.

- Ç'do të thotë kjo? - pyeti Veronika e tmerruar.

- Fakti, që zemra pushon së rrahuri, do të thotë vetëm një gjë: vdekje fizike. Nuk e di se si e sa beson, por...

- Pas sa kohësh? - klithi ajo.

- Pesë ditë, e shumta një javë.”

Veronika u kujtua se pas shfaqjes dhe qëndrimit të tij profesional, pas pamjes së shqetësuar, ai djalosh nxirrte një kënaqësi të madhe nga ato që thoshte. Sikur ajo ta meritonte atë ndëshkim për t'u bërë shembull për të gjithë të tjerët.

Gjithnjë e kishte ditur, se shumë njerëz i komentojnë gjëmat që u bien të tjerëve, gjoja si shumë të shqetësuar për t'i ndihmuar, ndërkohë që, në të vërtetë, kënaqen me vuajtjen e tjetrit, sepse kjo ua mbush mendjen se janë të lumtur, se jeta ka qenë zemërgjerë me ta. I përbuzte ata njerëz. Djaloshit nuk do t'i jepte rastin të përfitonte nga gjendja e saj, për të fshehur mashtrimet.

E vështroi drejt e në sy dhe buzëqeshi: - Pra nuk kam marrë fund.

- Jo, - u përgjigj ai.

Por, kënaqësia, që kishte ndier nga shpallja e atyre lajmeve tragjike, ishte zhdukur.

Megjithatë, gjatë natës, i hyri frika. Tjetër është veprimi i shpejtë i qetësuesve, tjetër është të presësh vdekjen pesë ditë, një javë, pasi ke përjetuar gjithçka të mundshme.

Veronika e kishte kaluar jetën duke pritur: kthimin e babait nga puna, letrën e ndonjë miku që nuk mbërrinte kurrë, provimet e fundvitit, trenin, autobuzin, mbarimin e pushimeve. Tani, duhej të priste vdekjen që e kishte prerë ditën.

“Kjo gjë, vetëm mua mund të më bëjë vaki. Zakonisht, njerëzit vdesin, pikërisht, atëherë kur nuk e presin.”

Ajo duhet të dilte andej dhe të gjente qetësues të tjerë. Nëse nuk do t’ia dilte mbanë dhe nuk do t’i mbetej veçse të hidhej nga maja e ndonjë ndërtese të Ljubljanës edhe atë do ta bënte. Kishte dashur

të mos u shkaktonte dhimbje tjetër prindërve, por tani nuk kishte nga t'ia mbante.

Hodhi sytë përreth. Asnjë shtrat i zbrazët, të sëmuret flinin, disa gërhisnin shumë fort. Dritaret ishin zënë me hekura. Në fund të fjetores, një llampë e vogël mbushte sallën me hije të çuditshme, dhe mundësonte mbikqyrjen e vazhdueshme të saj. E ulur pranë dritës, një grua lexonte.

“Këto infirmieret duhet të jenë shumë të ditura. Gjithë kohën lexojnë.”

Afro njëzet shtretër e ndanin Veronikën nga gruaja. Shtrati i saj ishte më larg se të tjerët nga dera. Vajza u ngrit me vështirësi. Po të besojë mjekun, ajo kishte qëndruar pothuajse tri javë pa ecur. Infermierja ngriti sytë dhe pa se kush po afrohej me shishen e serumit.

- Dua të shkoj në banjë, - përshpëriti ajo, nga frika se mos zgjonte të çmendurat e tjera.

Me një lëvizje të ngathët, gruaja i tregoi një derë. Mendja e Veronikës punonte shpejt në kërkim të një daljeje, të një shtegu, të një mënyre për t'ia mbathur nga ai vend. “Duhet vepruar shpejt, për sa kohë që kujtojnë se jam ende e pafuqishme dhe e paaftë për të vepruar.”